

Svetovni glasbeni dnevi – Slovenija 2015

Uvod

Slovenska glasba in glasba na Slovenskem imata bogato afirmacijo v evropskem in svetovnem glasbenem prostoru. Če tukaj omenim vsaj glasbenika in cerkvenega dostojanstvenika Jurija Slatkonjo (1456–1522) in skladatelja Iacobusa Handla Gallusa (1550–1591) pa novodobnika Vinka Globokarja (rojena 1934), zagotovo še nismo zapisali vsega evropeiziranega in svetovnega v slovenski glasbi. Zagotovo pa se je v tej smeri in v zadnjem času vse od 1922–23, ko so bili nični in prvi svetovni glasbeni dnevi v Salzburgu pa vse do danes, torej v nekaj več kot devetdesetih letih, veliko spremenilo tudi po zaslugi Mednarodnega združenja za sodobno glasbo (International Society for Contemporary Music – ISCM). V tistem času je deloval slovenski skladatelj in pedagog Slavko Osterc (1895–1941), ki se je med prvimi vključil v to mednarodno združenje. Danes bi temu rekli, da je slovenski skladatelj **Pavel Mihelčič** tisti, ki je »dobil« prve (2003) in zdaj zadnje svetovne glasbene dneve pri nas (2015), torej že druge po vrsti: Slovenija 2015. Mihelčič je bil vsakič idejni pobudnik, vodja in kot predsednik programskega odbora tudi njihov umetniški vodja.

Čeprav se je novodobna in mednarodna angažiranost sloven-

ske glasbe začela šele po uradni osamosvojitvi, se je ta v komaj četrto stoletja izjemno razmahnila. Šele 22. maja 1992 je slovenska sekcija za sodobno glasbo Društva slovenskih skladateljev (DSS) z izvolitvijo generalne skupščine ISCM v Varšavi postala redna članica ISCM. Po zasedanju predstavnikov desetih evropskih podonavskih držav od leta 1995 je slovenska sekcija ISCM – DSS tudi članica neformalnega mednarodnega zdru-

SGD-WMD 2015.

Pavel Mihelčič (foto T. Pinter).

ženja Musica Danubiana. Mednarodni festival UNICUM prireja DSS bienalno. To pot je bil tudi ta sestavni del mednarodnega festivala Svetovni glasbeni dnevi – Slovenija 2015. Mednarodno združenje za sodobno glasbo SIMC (tudi IGNM in pozneje ISCM) je skupina odličnih skladateljev ustanovila 11. avgusta 1992 v kavarni Café Bazar v Mozartovem Salzburgu v Avstriji. Ta ima zdaj več kot 55 nacionalnih članic, tudi iz ZDA, iz Rusije ... celo po več in z vseh petih celin sveta. Ustanovitelj Mednarodnega združenja za sodobno glasbo je glasbeni pisec, založnik, pianist in skladatelj srbskega rodu Rudolph Réti (Užice, 1885 – Montclair, New Jersey/ZDA, 1957), ki je že leta 1922 v Salzburgu organiziral mednarodne dneve komorne glasbe (pozneje t. i. »ničelni festival«). Prvi festival IGNM pa je bil 2.–7. 8. 1923 spet v Salzburgu. Mednarodno žirijo so takrat sestavljali ugledni glasbeniki: švicarski dirigent in skladatelj Ernst Ansermet (1883–1969), francoski skladatelj in dirigent André Caplet (1878–1925), nemški dirigent in skladatelj Hermann Scherchen (1891–1966) in avstrijski skladatelj in muzikolog Egon Wellesz (1885–1974), ki je bil tudi soustanovitelj Mednarodnega združenja za sodobno glasbo. Med šestimi komornimi glasbenimi večeri so se na prvem predstavili ugledni glasbeniki prve polovice 20. stoletja: Arnold Schönberg, Alban Berg in Bela Bartok, izvedena pa so bila še dela prav tako odličnih skladateljev: Eduarda Erdmanna, Florenta Schmitta, Othmarja Schoecka, Yrjöja Klipinena, Ernsta Krženeka, Sergeja Prokofjeva, Fidelija Finkeja, Manuela de Falle, Philippa Jarnacha, Williama Waltona, Karola Szymanowskega, Leoša Janačka, Arthurja Blissa, Alberta Rolussela, Emersona Withorna, Maria Castelnueva Tedesca, Igorja Stravinskega, Arthurja Honeggerja, Gian-Franca Malilipera, Aloisa Habe, Mauricea Ravela, Ferruccio Busonija, Dariusza Milhauda, Francisa Poulenca, Charlesa Koechleina, Manfreda Gurlitta, Zoltana Kodalyja in Paula Hindemitha; mnogi med njimi so še danes častni člani ISCM.

Pridružili so se jim še John Cage, Alfredo Casella, Friedrich Cerha, Luigi Dallapiccola, Edward J. Dent, Sofija Gubajdulina, Klaus Huber, Zygmunt Krauze, György Kurtag, György Ligeti, Viteslav Novak, Arvo Pärt, Krzysztof Penderecki, Goffredo Petrassi, Paul Sacher, Jean Sibelius, Toru Takemitsu, Ralph Williams Vaughan, Iannis Xenakis in druga svetovno afirmirana skladateljska imena. Med današnjimi uglednimi častnimi člani ISCM je tudi naš drugi glasbeni svetovljan in akademik Vinko Globokar, med kandidati zanje pa je po ljubljanskih Svetovnih glasbenih dnevih – Slovenija 2015 tudi akademik Lojze Lebič.

Ko predstavljamo festival Mednarodnega združenja za sodobno glasbo – ISCM World Music Days – Slovenia 2015, ne moremo mimo imena slovenskega skladatelja in pedagoga Slavka Osterca, ki se je v 40. letih 20. stoletja uveljavil na mednarodnih odrih, in je bil ena ključnih osebnosti Mednarodnega združenja za sodobno glasbo. Bil je član odbora, nekajkrat član mednarodne žirije pa tudi skladatelj, ki je na festivalih nekatera svoja pomembna dela predstavil v Firencah, Pragi, Londonu in Varšavi. Že zelo zgodaj se je evropsko izšolal za skladatelja v Pragi, saj je tam študiral kompozicijo pri Vitezslavu Novaku, Karlu Boleslavu Jiraku in Aloisu Habi. Po teh izkušnjah se je vrnil v Ljubljano, kjer je na Konservatoriju predaval kompozicijo.

Prvi Svetovni glasbeni dnevi so bili pri nas od 26. 9. – 3. 10. 2003. Mednarodno združenje za sodobno glasbo ISCM v sodelovanju z našo sekcijo – DSS ga je organiziralo v sodelovanju s Cankarjevim domom. Obenem potekajo tudi vsakoletni kongresi omenjene organizacije. Že za takratno prvo tovrstno glasbeno prireditev svetovnih razsežnosti ni bilo lahko prepričati mednarodne strokovne javnosti. Naša odločnost, da smo tudi Slovenci sposobni vzdržati najvišje kriterije je bila že za takrat neomajna. Pomembni mejniki za to so bili postavljeni v Essnu

(1995, prva predstavitev), Seulu (1997, druga predstavitev) in Manchesteru (1998), ko je generalna skupščina ISCM soglasno sprejela osnutek programa SGD Slovenija 2003. Izjemno zanimanje je povzročila napoved oziroma zamisel o svetovnih premierah treh glasbeno baletnih del. Tistega leta je hkrati minilo natančno 80 let od prvih Svetovnih glasbenih dnevov leta 1923 v Salzburgu. V osmih dneh se je takrat ne le v Ljubljani, pač pa tudi po Sloveniji (Bled, Kostanjevica, Maribor, Postojna, Piran ...) odvijalo 35 koncertnih dogodkov, spored pa je pripravilo in izvedlo več kot tisoč izvajalcev in drugih sodelavcev. Na petih koncertih so nastopili domači in tuji simfonični orkestri, slovenska sekcija ISCM pa je za celotno uresničitev pridobila popolno podporo Vlade Republike Slovenije in finančno kritje predvidenih stroškov, ki so znašali pol milijona evrov. Odtlej je minilo 12 let in Slovenija je bila pred novim izzivom ... Drugič so se odvijali pri nas ...

Svetovni glasbeni dnevi/World Music Days – Slovenija/Slovenia 2015 ...

Zdaj že vemo, da se je glavna aktualnih Svetovnih glasbenih dni pri nas zvrstila v času med 26. 9. in 2. 10. (osrednji program), če pa njim prištejemo še vse prireditve spremljevalnega sporeda, so ti trajali od 25. 9. do 19. 10. 2015. Če pa pogledamo malce v ozadje teh, vidimo, da se je delo na tem začelo že veliko prej. Potrebno je bilo objaviti razpise za nova glasbena dela. Ocenila jih je 4-članska mednarodna žirija, najboljše pa smo potem slišali tudi v Ljubljani. V okviru omenjenega razpisa so najprej opravile njihov izbor za SGD 2015 nacionalne sekcije, tudi slovenska. Tako je na naslov Društva slovenskih skladateljev (DSS) prišlo 32 skladb slovenskih skladateljev, le 5 je bilo mlajših od 35 let. Člani naše žirije Lojze Lebič, Janez Matičič in Ivo Petrič so tako kot narekujejo pravila ISCM izbrali le šest skladb. Med njimi so se znašle *Prelivi* Jakoba Ježa, *Spectrum* Božidarja Kosa, *Almost silenced* Urške Pompe, *Two concertants duos* Ljuba Rančigaja, *Cliches* Corrada Rojaca in *Hawk-eye* Vita Žuraja. Ker je imela slovenska sekcija kot organizator SGD in selektor glasbenih del precej več programskih možnosti, je strokovna komisija priporočila za izvedbo še štiri skladbe. Za izvedbo sta bili zaradi programskih možnosti izbrani le še deli dveh skladateljic Larise Vrhunc in Nine Šenk. O končni uvrstitvi vseh slovenskih glasbenih del je nato odločal še programski odbor. Ta je tokrat deloval v naslednji zasedbi: Snježana Drevenšek (*Slovenska filharmonija*), Nenad Firšt (DSS), Maja Kojc (RTV Slovenija), Sonja Kralj Bervar (*Ministrstvo za kulturo RS*), Pavel Mihelčič (DSS in umetniški vodja SGD 2015), Gregor Pompe (*Oddelek za muzikologijo FF UL*) in Nina Šenk (DSS). V osrednjem delu programa je svoja dela tako predstavilo 27 Slovencev. V vseh programih, tudi

spremljevalnih, pa je imelo svoja dela več kot 40 slovenskih skladateljev. Kajti nekaj svojih del so med mladimi skladatelji predstavili tudi študenti kompozicije ljubljanske AG. Slovenci oz. slovenska glasba pa je bila še dodatno angažirana na nekaterih ustaljenih koncertnih prireditvah DSS: Koncertni atelje, Noč slovenskih skladateljev in festival UNICUM. Mednarodna žirija je tokrat delovala v naslednjem sestavu: Zygmunt Krauze (Poljska), Andre Laporte (Belgija), Lojze Lebič in Janez Matičič (oba Slovenija). Ta je pregledala kar 488 prispelih skladb z vsega sveta oz. iz 55 sekcij, tj. nacionalnih skladateljskih združenj ISCM in za Ljubljano izbrala 62 del. Kriteriji in principi ocenjevanja so bili določeni vnaprej: vsaka sekcija je bil dolžna poslati 6 del, vsaj 4 v različnih kategorijah: simfonični orkester z zborom ali brez, s solistom ali brez (največ 20 min.), godalni orkester (15'), big band-jazzovski orkester (8'), mešani zbor (8'), mladinski zbor (8'), trobilni ansambel (10'), godalni kvartet (10'), pihalni kvintet (10'), trobilni kvintet (10'), kvartet saksofonov (10'), tolkalni ansambel (največ 7 izvajalcev 10'), (inštrument) trio: rog, pozavna in tuba (10'), (vojaški) pihalni orkester (15'), skladbe za solistične inštrumente in komorne sestave (največ 15 izvajalcev 15') in intermedijski projekti, inštalacije, performansi (15'). Programski odbor je spoštoval zahtevo, da mora imeti vsaka sekcija, ki se je držala pravil, zapisanih z razpisom, na sporedu najmanj eno delo. Štiri sekcije tokrat niso izpolnjevale pogojev, zato jih programski odbor ni upošteval, kljub temu pa je od vsake sekcije za izvedbo izbral po eno skladbo. Izjeme: Danska in Valonija sta imeli v izboru po dve skladbi. Valonija je ostala pri eni izbrani skladbi zaradi izvajalskih razlogov. Slovenija je imela kot gostiteljica v izboru 6 skladb. Poleg tega je bilo še 133 individualno prijavljenih del (kandidati za člane nacionalnih skladateljskih društev in drugi). Mednarodna žirija je svoje strokovne odločitve ponazorila z ocenami od 1 do 10. Programski odbor je povprečno oceno (najmanj 8 točk) striktno upošteval pri sestavi sporeda. Zaradi časovnih omejitev nekatera dobro ocenjena dela niso prišla v izbor programa. Zaradi programske podobe, ki je lahko vsebovala tudi vzporedne, spremljevalne dogodke pa je bil lahko ta izbor še večji. Tako v resnici določenih omejitev tudi tokrat ni bilo. So pa lahko SGD 2015 trajali največ šest dni. Sobotni spored je imel v Ljubljani posebno pred otvoritveno funkcijo in vsebino. Naše vodstvo in organizacija so bili pri tem spet inovativni, saj so po sklepu programskega odbora dodali možnost, da se je koncertni prostor razširil in podaljšal; podaljšali so ga z vzporednimi prireditvami, saj so se nekatere glasbene prireditve dogajale v določenem času glasbenega festivala, druge spet zunaj njega – pred uradnim začetkom in tudi še po njegovem zaključku v t. i. spremljevalnem programu.

Idejni in umetniški vodja ter predsednik programskega odbora (ob asistenci predsednika Organizacijskega odbora, predsednika DSS Nenada Firšta) **Pavel Mihelčič** je za tematsko izhodišče ISCM World music days – Slovenia 2015 določil glede na večino prireditev v Ljubljani, Plečnikovo Tromostovje. To po njegovem predstavlja **tri mostove** – tudi **tri smeri**, poti pa je neskončno, vsak ustvarjalec pa si lahko izbere svojo pot! Vse tri smeri, kot jih kažejo smeri treh mostov, izhajajo iz enega jedra. To so smeri današnjega časa, to so različni sadovi enega drevesa. Ne gre za eno samo pravo smer; več smeri je lahko pravih. Dovoljena je različnost! Svetovni glasbeni dnevi so tudi pri nas v svojem jedru postavili v ospredje glasbo, ki jo je izbrala stroka. Kakšen je lahko naš glasbeni prostor pa so prikazali na koncertih; četudi je bil cilj še v inštalacijah in različnih (drugih izvirnih) dogodkih. Ti se kljub napovedim niso zgodili: na nebu, zemlji ali pod njo – npr. v rudniški jami. Tudi te misli so odpirale mnoge (nove) možnosti: nenavadne, dostopne mimoidočim ali zgolj ciljni, povabljeni publiki. Vseh zamisli zatorej niso mogli uresničiti, saj so morali skrbeti predvsem, da so uresničili programske obveznosti, ki so jih – kot redni člani Mednarodnega združenja za sodobno glasbo – morali spoštovati. Da pa so se organizacije in realizacije tega tako velikega festivala lahko lotili, so najprej pridobili soglasje in zagotovilo za finančni delež Ministrstva za kulturo RS; odobrili so jim »borih« 50.000 evrov; ravno toliko, da SGD Slovenija 2015 ni bilo potrebno odpovedati in se izvajalsko nasloniti skoraj izključno na domače izvajalce. Tu pa so spretni ideologi in organizatorji lahko prav zaradi omenjenih finančnih zadreg prikazali še eno dimenzijo, raven tokratnega festivala sicer mednarodnih, svetovnih razsežnosti. Izkoristili so izjemno kvalitetne slovenske glasbene poustvarjalce, izvajalce in postavili ob bok svoji ustvarjalnosti, še našo izvrstno poustvarjalnost: od solistov, ansamblov, zbora in orkestrrov, vse do pihalnih orkestrrov: od profesionalnih, poklicnih, pa vse do amaterjev in mladih, še študentov. Zato je bil naslednji korak vodstva tega festivala, lahko bi ga imenovali naše nasploh največje glasbene »tržnice« desetletja v povezavi z vodstvom Slovenske filharmonije. Odstopili so jim za teden dni vse svoje prostore, kjer je bila potem tudi glavna vseh koncertov: v mali ali Osterčevi in v veliki ali Kozinovi dvorani. Pomagal jim je predsednik Državnega sveta Mitja Bervar; ta je bil tudi častni pokrovitelj festivala. Pomagala jim je tudi Mestna občina Ljubljana, Konservatorij za glasbo in balet Ljubljana, Simfoniki RTV Slovenija in RTV Slovenija oz. njihov radio – Tretji program-program Ars. Spet pa so bila (tako kot vedno v naši vrhunski kulturi in še posebej umetnosti) na vrsti še sponzorska in donatorska sredstva uglednih gospodarskih družb; ne pa vseh! Za komaj 160.000 evrov smo torej dobili morda več, kot pa smo pričakovali.

Tako smo ob bok vsem navedenim sredstvom le dobili v okviru osrednjega programa informacije o *SGD 2015* na ljubljanskem Tromostovju, s sodobnim programom je nastopila Delavska godba iz Trbovelj (Jože Kotar), pevke in pevci Mladinskega pevskega zbora RTV Slovenija (Tomaž Pirnat) so z baloni (najmanj 93, toliko balonov kot je let SGD) in pesmijo povabili poslušalce po koncertu na Tromostovju v SF, kjer je v Kozinovi dvorani nastopila Godba slovenske vojske (Andreja Šolar), na Kongresnem trgu, na balkonu Univerze, kjer so nastopili člani Trobilnega ansambla Akademije za glasbo (Dušan Kranjc; skladatelj Nejc Bečan je obudil ljubljanske mestne piskače), prvi večer pa se je tako zaključil v Osterčevi dvorani SF z zvočno kopeljo in Petimi elementi. Pred nekaterimi koncerti so sledila tudi predkoncertna srečanja, z govori in komentarji do glasbe: pred Simfoniki RTV Slovenija, Zborom SF in Orkestrom SF, na ljubljanski Filozofski fakulteti (Oddelek za muzikologijo, 28.–30. 9.) pa je potekal mednarodni muzikološki simpozij z naslovom Med lokalnim in univerzalnim: od modernizma k postmodernizmu, posvečen 80-letnicam Vinka Globokarja in Lojzeta Lebiča. Statistično gledano se je zvrstilo 13 koncertov osrednjega programa, dela je prispevalo 84 skladateljev iz 55 držav in vseh petih celin sveta, na sporedu je bilo še okrog 10 dogodkov spremljevalnega programa, dela 27 slovenskih skladateljev so bila izvedena v osrednjem programu, skupaj s spremljevalnim programom pa več kot 40. Nastopilo je prek 600 izvajalcev, velika večina Slovencev oz. tistih, ki živijo in delujejo v Sloveniji, na koncertih in treh razpisanih sejah generalne skupščine pa je delovalo prek 70 delegatov, v Ljubljani pa je bilo skupaj s skladatelji in njihovimi spremljevalci ves ta čas okrog 180 tujih gostov.

In medias res/Naravnost k stvarjem ...

Če odštejem dve spremljevalni prireditvi (MoTa-Muzeja tradicionalnih umetnosti v ž. c. sv. Jakoba v Ljubljani, 25. 9. in 26. 9. v Muzeju na Gosposvetski cesti), se je uradni del začel v soboto, 26. 9. na ljubljanskem Tromostovju. Igrala je naša Delavska godba Trbovlje p. v. Jožeta Kotarja, igrala pa glasbo za (simfonična) pihala, trobila in tolkala japonskega skladatelja S. Yesigawe, naših J. Goloba, M. Mihevc, T. Habeta, Č. Sojarja Voglarja in B. Adamiča. To je bil le en primer izmed stotine podobnih slovenskih amaterskih pihalnih orkestrrov, morda njen »vrh ledene gore.« Sojar Voglarjeva *Uvertura* je doživela prvo izvedbo. Po pojoči karavani z baloni od Tromostovja do SF v spremstvu Mladinskega pevskega zbora RTV Slovenije s Tomažem Pirnatom – ta je prepeval vesele pesmi slovenskih skladateljev – pa smo imeli pred seboj že drugi pihalni orkester, tokrat Slovenske vojske, drugi od obeh slovenskih poklicnih tovrstnih orkestrrov. Njihova umetniška voditeljica, dirigentka Andreja

Šolar, je na odru Kozinove dvorane SF postregla z deli Franca Florenta Schmitta, našega Karla Pahorja in Španca Luisa Serrana Alarcona. Med pol deseto uro zvečer in nekaj pred deseto pa se je z balkona ljubljanske Univerze na Kongresnem trgu oglasil Trobilni ansambel Akademije za glasbo Ljubljana, ki mu je z izključno prvič izvedenim deli našega skladatelja Nejca Bečana (1984) dirigiral njihov umetniški vodja Dušan Kranjc. Bleščeča trobila so izvedla 4-stavčni ciklus *Ljubljanski mostovi-fanfara* z naslovi stavkov: Zmajski most, Mesarski most, Tromostovje in Šušarski most. Vsiljuje se povezava ideje umetniškega vodje festivala SGD Slovenija 2015 P. Mihelčiča, saj je avtor še dodatno obudil zgodovinski spomin mestnih pisakačev v Ljubljani, ki pričajo o prvi javni manifestaciji glasbene umetnosti v Ljubljani. Njihova prva navedba izhaja iz leta 1537, kar pomeni 478-letno tradicijo. Omenjeni Mestni pisakači so igrali na Ljubljanskem gradu na trombone (pozavne) in kornete. SGD so s tem to tradicijo obnovili, saj je bil tale novodobni spomin napisan in izveden s sodobnimi trobili: trobente, krilni rogovi, (francoski) rogovi in pozavne. Najbrž je bilo tako v Ljubljani tudi pred 500 leti. Kdo ve? Zagotovo pa drži, da ima naše mesto dolgo tradicijo pouličnega in dvoranskega muziciranja. Tako so imeli tudi zadnji Svetovni glasbeni dnevi pri nas svoj začetek z ljubljanskimi mestnimi pisakači, pridruženimi glasovi mladih in kar dvema pihalnima orkestroma oz. godbama na pihala. Zadnji koncert tega uvodnega, prvega dneva SGD 2015 pa se je zgodil med 22.00 in 23.15. uro v Osterčevi dvorani SF. Tam je nastopila skupina štirih izvajalcev (dr. Albinca Pesek, dr. Lasanthi Maranjani Kalinga Donna/Slovenija in Šri Lanka, Jože Prezelj in Marijan Šijanec) s sporedom Petih elementov: zemlja, voda, ogenj, zrak in akaša (=eter) za prikaz akuzmatičnih elektronskih zvokov zdravilnih frekvenc, različnih zvokov narave in ostalih, generiranih zvokov. S pomočjo izvirnega računalniškega programa avtorja glasbe in zvokov Marjana Šijanca pa so uporabili različna glasbila in zvočila: planetarni, kitajski, orkestrski gongi in tam-tami, zveneče himalajske posode, indijsko violino, šamanske bobne, didžeridu, ksilofone, metalofone, kordofone, litofone in drugo. Tako je bilo slišati in videti meditativno, sprostitveno glasbo ter zdravilne frekvence.

Uradna otvoritev SGD – Slovenija 2015 je sledila »šele« pred drugim delom, ali prvim »uradnim« dnevom, pred prvim orkestrskim koncertom, 26. 9. na odru Kozinove dvorane SF. P. Mihelčič in M. Bervar sta omenila nekatere pohvale in kruta dejstva za čas take resne in hkrati še zvokovno zaostrene umetniške glasbe. Zaradi kar 6 milijonov skladateljev, ki jih je danes na vsem svetu, se njihovim umetniškimi, pedagoškimi, znanstvenim, ustvarjalnim in poustvarjalnim segmentom marsikdaj dodaja še ekonomijo ali njen finančni (kapitalistični) prizvok. To so prizvoki, ki s samo umetniškostjo žal nimajo ni-

česar skupnega. Simfonični orkester RTV Slovenija pa je nato s tremi solisti nastopil pod taktirko mladega Simona Krečiča. Na sporedu so bila dela Švicarske Helene Winkelman (Bandes dessinées: Hommage à George Antheil za godalni orkester, brez 2. violin in kontrabasov!), ponovitev Integralov v barvah: (7) zvočnih razmišljanj ob Kosovelovi poeziji iz davnega leta 1968 našega Iva Petrića, *Crossing eddges* za erhu (= tradicionalni kitajski godalni inštrument, podoben violini) in orkester s kitajsko solistko Zhang Yongyin, našega Božidarja Kosa (Spectrum) za basovski klarinet, marimbo in orkester s solistoma Jožetom Kotarjem in Simonom Klavžarjem, še ena ponovitev uspešnega slovenskega dela Primoža Ramovša iz davnega leta 1991 (*Per aspera ad astra*) in Danca – kandidata za sprejem v nacionalno skladateljsko društvo Nicolaja Worsaaaja (*Eight and half pint*). Zanimivost sicer skromnih pa še vedno dvojezičnih programskih listov je bila najava približnega trajanja skladb, kar je veljalo za veliko večino vseh koncertov in vseh del. Krečičeva suverena drža in kompletno ter kompleksno obvladovanje zahtevnih in kompliciranih partitur ter inštrumentov je ponovno dvignilo njegovo »ceno,« tokrat z neke vrste DDV-jem za njegovo mednarodno afirmacijo.

Tudi naslednji dan so bil med 16.00 in 24.00 kar trije koncerti. Med prvimi je nastopil naš priznani Pihalni kvintet Slowind (Aleš Kacjan/flavte, Matej Šarc/oboe, Jurij Jenko/klarineti, Paolo Calligaris/fagot in Metod Tomac/rog) z gosti: Slovenskim tolkalnim projektom (SToP; Barbara Kresnik, Marina Golja, Matevž Bajde, Damir Korošec, Franci Krevh, Tomaž Lojen, Davor Plamberger in Dejan Tamše), gostoma-hornistoma Boštjanom Lipovškom in Jožetom Rošerjem, zaradi zahtevnih partitur in kombinacij zasedb pa je dirigiral Steven Loy. Ob samih ponovitvah so bila na sporedu dela Kitajca Xiaozhonga Yanga, Grka Vassillisa Bakopulosa, naše Larise Vrhunc in Corrada Rojaca (Trst), Sunleifa Rasmussena s Ferskih otokov, Nizozemcev Petra Adriaansza in Maartena Aletne ter Chrisa Hunga iz Hong Konga. Premišljene in dognane interpretacije s tehničnimi težavnostnimi prijemi na vseh predstavljenih inštrumentih, so omenjeni komorni večer zapustili z najodličnejšimi dosežki. Tisto popoldne si je veljalo zapomniti! V okviru prezentacije našega projekta UNICUM je nato v dvorani »Lucijana Marije Škerjanca« na Konservatoriju za glasbo in balet Ljubljana (KGBL) nastopil naš ansambel *Neofonia* spet z dirigentom Stevenom Loyem in solistko –poljsko pianistko Malgorzata Walentynowicz. Še poseben in dodaten sodelavec tega koncerta je bil oblikovalec zvoka Neven Smolčič. Na sporedu tega koncerta so bila dela, ki so v večini primerov že mejila na glasbeni oder, kar seveda v evropski in svetovni glasbi že dolga desetletja ni nobena novost. Skladatelji, ki so tokrat predstavili svoja dela, so bili Kai Young Chan iz Hong Konga, Američan

Timothy Harenda, Ukrajinka Alla Zagaykevych, naš Uroš Rojko, Južni Korejec Sukju Na, Slovak Ivan Buffa in Poljak Krzysztof Wolek. Vsakič drugačna komorna zasedba je opozorila, da smo kljub oddaljenosti od prejšnjega 20. stoletja še vedno ali zdaj v že novem stoletju komorne glasbe, kot je to npr. sredi prejšnjega stoletja razglasil prav naš sloviti S. Osterc! Naši izvrstni inštrumentalni solisti so tedaj delovali solistično, tehnično neoporečno, z veliko afiniteto do skupinskega, komornega muziciranja. Če dodamo morda še obrobno opazko, da so bili marsikateri med njimi na odru dan za dnem, včasih tudi po večkrat na dan, govori samo v prid njihovim sposobnostim. Tudi tega dne za nas poslušalce še ni bilo konec, četudi se je tale koncert zavlekel vse do 22. ure. Po prevozu na novo lokacijo v hotel Four points by Sheraton Ljubljana Mons (zunaj centra Ljubljane) se je tako zadnji del tega dneva začel po pol 23.00. uri in se končal nekaj čez polnoč: kako tudi ne, saj je bila na vrsti še ena od tradicionalnih glasbenih prireditev DSS: Noč slovenskih skladateljev. Na njej je »samo« šest inštrumentalistov izvedlo dela osmih slovenskih skladateljev: Dušana Bavdka, Brine Jež Brezavšček, Žige Staniča, Petra Kopača, Igorja Štuhca, Črta Sojarja Voglarja, Helene Vidic in Tomaža Sveteta. Inštrumentalni duo za dve pozavni, flavto in harfo, marimbo in harfo ter rog in pozavno so izvedli pozavnista Dušan Kranjc in Miha Šuler, flavtistka Anja Brezavšček in harfistka Tina Žerdin, tolkalec Simon Klavžar (marimba) in hornist Boštjan Lipovšek. Bila je to spet predstava izvirne slovenske inštrumentalne glasbe našega časa in prostora v spregi s ponovno odlično disponiranimi izvajalci, umetniki, zdaj pregovorno že pravimi specialisti za moderno glasbo in vse njene pasti ter lepote.

V simulaciji Koncertnega ateljeja DSS so 29. 9. na KGBL nastopili le trije inštrumentalni solisti, dodatni oblikovalec zvoka pa je bil spet N. Smolčič, saj je spet šlo za kombinacijo realnih zvokov in elektronike. Oder so si v različnih kombinacijah venomer podajali Valentina Štrucelj/klarinet, Luka Einfalt/eufonij in pianistka Nina Prešiček. Njen delež je bil vseskozi največji, saj je igrala tako solistično (Torres in Vanpaemel) in z elektroniko oz. magnetofonskim trakom (Matičič), potem pa je še spremljala (Beovič). Slišali smo dela Venezuelca Oswalda Torresa, Novozelandca Chrisa Cree Browna, Tajvanca Chiena Wei Wang, Slovencev Janeza Matičiča in Davida Beoviča, Islandca Rikhardurja H. Fridrikssona, Belgijca Jasperja Vanpaemela in Michaela Blakeja iz Južnoafriške republike. Vsi trije inštrumentalisti so v različnih kombinacijah in v soigri z elektroniko v enem samem primeru pa tudi oblikovalec zvoka N. Smolčič (Fridriksson) prikazali zavidljivo poustvarjalno raven, zlasti še pianistka Prešičkova, ki nasploh velja danes za našo največjo specialistko za sodobno klavirsko igro (tudi preparirani klavir) in kar je nekoč veljalo za našega Acija Bertoncija

(1939–2002). Osrednji program tega dneva se je nadaljeval v veliki filharmonični dvorani, saj je tam nastopil naš vodilni Komorni godalni orkester Slovenske filharmonije (tu pa tam v nekaj povečani zasedbi!) z dirigentom Simonom Krečičem in solisti Miranom Kolblom in Janezom Podleskom/violini in Gabrielom Lipušem/bariton. Tokrat so bila na sporedu dela Justine Repečkaite iz Litve, Slovakinja Olge Kroupove, Italijana Paola Geminianija, Nemca Andgarja Besteja, Islandca Pala Ragnarja Palssona in naših Alojza Srebotnjaka in Uroša Kreka. Violinist Kolbl je igral solistični part v *Gryllus Musicalis* (Kroupova), baritonist Lipuš pa je odpel solistično partijo v Srebotnjakovi kantati na Kosovelovo poezijo *Ne, jaz nočem še umreti*. Še drugi violinist Podlesek je bil solist v Krekovih *Inventiones ferales*. Posebej je treba s tega koncerta programsko izpostaviti Bestejevo skladbo *Rituel Bizarre* in ponovno perfekcijo vseh izvajalcev; pa najsi je šlo za sodobne godalne tekste ali za neke vrste kulturno in še posebej glasbeno dediščino, kamor zagotovo sodita obe odlični slovenski deli. Tudi tega dneva še ni bilo konec, čeprav je bila ura spet 22.00. Takrat so šele pričeli igrati (pred nabito polno dvoranico) solisti in člani našega ansambla (AG) *Microsonus*, ki jih je vodil dirigent Dominik Steklasa. V okviru spremljevalnega sporeda SGD – Slovenija 2015 in že omenjene mednarodne akcije DSS UNICUM so nastopili povsem suvereno, saj ansambel sestavljajo najboljši študenti in nagrajenci ter celo že nekateri diplomanti AG. Mlad ansambel (ustanovljen leta 2015) je imel na sporedu dela svojih kolegov, študentov ali mladih diplomantov kompozicije na ljubljanski AG: Karmen Vrečič, Alenja Pivko Knežević, Iztok Kocen, Tilen Lebar, Simon Penšek, Uršula Jašovec in D. Steklasa. Avtorska dela niso nič kaj odstopala od učiteljev mladih skladateljic in skladateljev, izvedbe so bile glede na večinoma kar skrajnostno zateženo moderno stopnjo spet na zavidljivi ravni: »jabolko pač ne pade daleč od drevesa.«

Da ne bi bilo posvečeno vokalno premalo prostora, je poskrbel na prvem sredinem koncertu edini slovenski poklicni zbor, od letos na novo poimenovan Zbor Slovenske filharmonije (preje Slovenski komorni zbor) s svojo umetniško vodjo, dirigentko Martino Batič. Še največji uspeh je naš vodilni vokalni ansambel dosegel že kar s prvimi štirimi (a cappella) skladbami: Madžara Petra Zombole, Srbkinje Ivane Stefanović, Portugalca Nuna Coste in Danca Pera Nørgårda. Vokalno inštrumentalni »finale« so programsko prispevali Romun Gabriel Malancioui in naš Pavel Mihelčič. Pri prvem z naslovom *Hommage a Papaji* je sodelovala še cela vrsta solistov iz zborovskih vrst, pri drugem, našega Mihelčiča (*Sedmi angel*) pa še trobentar Franc Kosem, hornist Jože Rošer, pozavnist Domen Jeraša, *Filharmonični tolkalni ansambel* (Barbara Kresnik, Franci Krevh in Matevž Bajde) in dramski igravec Ivo Ban kot govorec. Glede

na to, da je bila omenjena skladba že izvedena, posneta in da jo lahko slišimo kot trajen opus našega skladatelja (iz leta 2012), lahko kot vrhunec tega vokalnega popoldneva ocenim vsa štiri uvodna a cappella dela in pa Mihelčičevega *Sedmega angela*. Skladba Švedinje Madeleine Isaksson *Ciels* za 6 solistov ni bila uvrščena na spored zaradi tehničnih razlogov. V seriji koncertov UNICUM je nastopil še en naš specializirani ansambel za sodobno glasbo MD7 (umetniški vodja P. Mihelčič) z gosti in dirigentom Stevenom Loyem. Ansambel sestavlja 7 inštrumentalistov, ki praviloma igrajo sami (brez dirigenta): Matej Zupan-flavte, Jože Kotar/klarineti, Miha Šuler/pozavne, Franci Krevh/tolkala, (manjkala je violistka Katja Krajnik), Igor Mitrović/violončelo in Luca Ferrini/inštrumenti s tipkami. Med tokratnimi gosti (zaradi nenehno spreminjajočih in večjih zasedb) so tokrat z ansambлом igrali še: Doris Šegula/violina, Tomaž Malej/viola, Miha Firšt/kontrabas, Primož Sukič/kitara in pevska solistka Andreja Zakonjšek Krt/sopran. Tokrat je bila na vrsti nova serija novodobne glasbe, spet za vsak primer v drugi zasedbi izvajalcev. Pan za flavto, klarinet tolkala, preparirani, klavir, violino in violončelo iz leta 2009 Južnokorejke Heere Kim pa je bilo prvo od njih. Potem so se zvrstila še dela skladateljev Chen Yaoja (ZDA), Gordona Fitzla (Kanada), naše Tadeje Vulc (*Tlesk vode*) za vodo in komorni orkester (7 izvajalcev), Britanke Nine Whiteman, Eun Young Lee iz Južne Koreje in Romunke Diane Rotaru. Tokrat ni bilo izvedeno delo našega skladatelja Nenada Firšta *Violab* za (solistično) violo in ansambel. Njen naslov pa pomeni izpeljanko besed viola/laboratorij; menda zaradi boleznih solistke K. Krajnik.

Predzadnji dan osrednjega programa SGD – Slovenija 2015 je bil spet poln sodobne glasbe. Med 16.00 in 23.00 so se samo v tem delu zvrstili kar trije dogodki. V okviru še ene obnovitve ali restavracije Koncertnega ateljeja DSS je nastopilo 12 glasbenic in glasbenikov pa še dirigent. Pod vodstvom Slavena Kulenovića so flavtistki Anja Brezavšček in Pija Hočevar, oboistka Eva Vrtačnik, klarinetistka Valentina Štrucelj, hornist Jože Rošer, pianista Marjan Peternelj in Ljubo Rančigaj, violinistka Irina Kevorkova, violončelist Igor Mitrović in Miloš Mlejnik in sopranistka Jerica Steklasa izvedli dela naših skladateljev Jakoba Ježa (*Prelevi* za glas in klavir besedilo Milana Dekleve) in Ljuba Rančigaja (*Dva koncertantna dua za violončelo in klavir*), potem pa še dela tujcev: Juan Manuel Quinteros iz Čila, Cassandra Miller iz Kanade, Ziv Cojocar iz Izraela in Renate Stivrina iz Latvije. Zvečer je v Orfejevem salonu SNG Opere in baleta Ljubljana nastopil godalni kvartet Dissonance, ki ga sestavljajo godalci našega osrednjega državnega simfoničnega orkestra Janez Podlesek in Matjaž Porovne/violini, Oliver Dizdarević Škrabar/viola in Klemen Hvala/violončelo. Tokrat smo poslušali manj do bolj zaostrene zvoke za vsa štiri godala alias

za 16 strun (pa še kaj!) skladateljev Jae-Moon Leeja iz Južne Koreje, Amra Okbe iz Egipta, Patricije Sucene de Almeide iz Portugalske, Rusa Aleksandra Khubejeva in našega Lojzeta Lebiča. Že omenjeni zaostreni zvoki, šumi in ropoti so se na koncu sprostili edinole v delu našega Lebiča, v njegovem *Godalnem kvartetu* (1968), kar je pomenilo v zvočnosti vseh štirih godal pravo sprostitev ali od apokalipse do zvočne realnosti; da ne zapišem pravo zvočno, če že ne glasbeno blagostanje. Sledila je še enourna monoopera *Dnevnik Ane Frank* ruskega skladatelja Grigorija Frida (1915–2012), ki je tudi po Dnevniku Ane Frank priredil libreto (prevod v slovenščino je opravil Milan Jesih). Tokrat je šlo v edini in naslovni vlogi naše sopranistke Katje Konvalinke (k. g.) za koprodukcijo med SNG Opera in balet Ljubljana in Slovenskim komornim glasbenim gledališčem. Predstava, ki kot komorna opera zahteva mini sceno in poleg naslovne vloge pevske solistke še jazzovski trio, se je zgodila v (kletni) dvorani – 3. glasbeno vodstvo je bilo v roka Aleksandra Spasića, režiser in oblikovalec prostora pa je bil Rocc. V že omenjenem glasbenem delu so nastopili še pianistka Irina Milivojević, kontrabasist Dimitre Ivanov in tolkalec Tomaž Vouk. Predstava je bila adekvatna vsebini, hkrati pa je pomenila tudi prvo tovrstno, slovensko premiero. Hkrati so organizatorji omenili še letošnjo 70-letnico konca druge svetovne vojne, obletnico smrti Ane Frank (1929–1945) v koncentracijskem taborišču Bergen-Belsen in 100-letnico rojstva skladatelja G. Frida. Šlo je za pretresljivo predstavo, v katero je seveda največ moči in energije vložila naša pevska solistka Konvalinka. Zagotovo je ena od sodobnih pevk in igralk, ki bi ji še veljalo dati nove priložnosti. Pa tudi delo samo predstavlja vso pretresljivost holokavsta z izjemnimi (sodobnimi) umetniškimi dosežki v ustvarjenem in zdaj tudi izvedenem pogledu. Vseh 21 slik, ki se nizajo ena za drugo, prikaže z močjo ekspresivne glasbe čustvovanja najstnice in njenega 2-letnega življenja v skrivališču na podstrešju v hiši sredi Amsterdama.

Zadnji dan osrednjega programa se je prav tako začel že v sončnem popoldnevu, da bi se potem sklenil ob luninem siju. Na KGBL 16.00 je najprej nastopil še en naš, kvartetni inštrumentalni sestav štirih saksofonistov 4saxes, ki ga sestavljajo: Lev Pupis, sopranski saksofon, Oskar Laznik, altovski saksofon, Primož Fleischman, tenorski saksofon in Dejan Prešiček, baritonski saksofon V primerjavi z že omenjenim godalnim kvartetom je bila tale zvokovna zaostrenost še toliko hujša, akustično skoraj že težka za poslušanje. Še zlasti, ker je bil spet navzoč tudi oblikovalec zvoka, tu pa tam pa se mu je pridružil še marsikateri od navzočih skladateljev. Tokrat smo slišali dela skladateljev Tomoyukija Hisatoma (Japonska), Hansa Thomalla (Nemčija), Mirela Ivičevića (Hrvaška), Lachlana Skipwortha (Avstralija), Matthiasa Kranebitterja (Avstrija) in naše Urške

Pompe. Takrat smo med štirimi saksofoni in dodano elektrono spet imeli priložnost slišati saksofonski ustvarjalni izbor najmanj treh celin sveta. Za urico nove glasbe smo se nato preselili v okviru spremljevalnega programa še v Kogojevo dvorano DSS na harmonikarski recital Luke Juharta. V sodelovanju z Zavodom *Sploh so SGD* prikazali še harmoniko. Solist je z svojo izvajalsko perfekcijo bravurozno izvedel izključno solistična dela skladateljev L. Juharta (svoje, lastno delo), Bojane Šaljić Podešva, Vita Žuraja in Vinka Globokarja (vsi Slovenija) pa še Italijana Eduarda Demetza in Mehičana Artura Fuentes. Finale tega dne in osrednjega programa SGD – Slovenija 2015 pa je bil v tem primeru prenesen v naš osrednji glasbeni hram *Gallusovo dvorano Cankarjevega doma*. Tam je po uvodnih nagovorih umetniškega vodje P. Mihelčiča in aktualne ministrice za kulturo Julijane Bizjak Mlakar nastopil Orkester Slovenske filharmonije. Za dirigenta je tokrat v svoje vrste povabil svojega starega znanca, med drugim tudi študenta našega maestra na Dunaju, U. Lajovica, Taeja Junga Leeja iz Južne Koreje. Kot solista pa sta se jim pridružila še v Izraelu rojeni nemški hornist Saar Berger in naš violinist Janez Podlesek. Uvodni takti so bili namenjeni finski glasbi (*Veli-Matti Puumala*), sledila je še ena več kot uspešna ponovitev koncertantnega dela (z rogom) *Hawk-eye* za rog in orkester našega skladateljskega mojstra Vita Žuraja in še delo *Irca* (Patrick Brennan). Po odmoru je mednarodni »Board« podelil nagrado ISCM za mlade skladatelje do 35 let. Dobil jo je portugalski skladatelj Nuno Costa (rojen 1986) za mešani zbor (a cappella; 5 min.) z naslovom *Pater noster* ki ga je na našem velikem filharmoničnem odru izvedel Zbor Slovenske filharmonije z našo dirigentsko Martinu Batič. Še vedno v odlični formi in pripravljenosti orkestra

ter še enega solista smo nato slišali še dela naše Nine Šenk (*Into the shades* za violino in orkester s solistom J. Podleskom), Finca Maxa Savikangasa in za konec še Španca Hectorja Parre. Delo naše N. Šenk je doživelo prvo izvedbo.

Namesto zaključka

SGD – Slovenija 2015 so se po tem datumu še nadaljevali. V okviru njihovega spremljevalnega programa so se vse tja do 19. oktobra selili še do Nove Gorice, da bi se na njen zadnji dan spet (ponovno) vrnil v Ljubljano. O vsem tem priča tudi zajetna programska knjiga, ki na 2-krat 146 straneh (v slovenskem in angleškem jeziku) samo dopolnjuje vse navedeno. Program je bil bogat in raznolik, izvedbe več kot vredne imena naše glasbene dediščine in sedanjosti ter prihodnosti, ekipi DSS, vse od najbolj izpostavljenih in navedenih pa do zadnje hostese. Zupati jim velja prav letos, ko praznujejo 70-letnico ustanovitve DSS. Ta stotinja slovenskih skladateljev, različnih kompozicijskih šol, slogovnih usmeritev in generacij pa je skupaj z njihovo strokovno službo zanesljiv partner za podobne podvige. Kljub temu da je tudi tokrat šlo za dokaj getoizirano glasbeno umetnost, morda za umetnost »za elite« pa je bila obiskanost vseh prireditev prav zaradi številčne prisotnosti tujcev na zavidljivi ravni; seveda ne v prid domačemu in strokovnemu občinstvu. Večina tujih skladateljev je bila pri izvedbah svojih del, četudi ni šlo praviloma za prve izvedbe, tudi prisotna; manjkal pa je recimo naš skladatelj, katerega delo je bil izvedeno krstno. Pavel Mihelčič bi si za omenjeno, zdaj že drugo redakcijo SGD 2015 pri nas (2003 in 2015) zaslužil spomenik sredi Ljubljane še za časa življenja, najmanj kar je pa (veliko) Prešernovo nagrado!